

Gázvezeték-politika és uniós érdekeltség

JÁROSI MÁRTON

Miután az EU kifarolt a Nabucco-projektből, mi, magyarok természetesen az új keletű Déli Áramlat megvalósításában voltunk érdekeltek, azt támogattuk. Ennek forrása változatlanul az orosz gáz, de Ukrajna megkerülésével a Fekete-tenger alatt Bulgárián, Szerbián, Magyarországon keresztül haladt volna

Tény, hogy Európa minimum 40 százalékban rászorul az orosz gázra, miközben az EU-nak jelentős kereskedelmi piaca Oroszország. Az ellátásbiztonságot az Európai Uniónak elsősorban az import primer energiahordozók közös piacával kellene elősegíteni. Ezzel szemben Észak-Európában a Balti-tenger alatt a németek megépítették az Északi Áramlat gázvezetékét, amelynek 51 százalékban a Gazprom a tulajdonosa, és kizárólag orosz gázt szállítanak rajta. Használatából a környező hat EU-tagállamot kizárták, az akkori német kancellár viszont a Gazprom egyik vezetője lett.

Az elmúlt években reménykedni lehetett abban, hogy az orosz földgáz Ukrajna déli megkerülésével is eljuthat a kelet-közép-európai országokba. Ezt a célt szolgálta az azerbajdzsáni gázmezőkre alapozó Nabucco-projekt, amelyet az EU kezdetben támogatott. A Fidesz ellenzékben és kormányon is ezt tette. Miután az EU kifarolt a Nabucco-projektből, mi, magyarok természetesen az új keletű Déli Áramlat megvalósításában voltunk érdekeltek, azt támogattuk. Ennek forrása változatlanul az orosz gáz, de Ukrajna megkerülésével a Fekete-tenger alatt Bulgárián, Szerbián, Magyarországon keresztül haladt volna.

Ezt követően megindult az EU támadása a Déli Áramlat ellen. Indoklás: a „közös európai uniós energiapolitikát” veszélyezteti.

A támadást az uniós szabályokra alapozva folytatták, amely szabályok az Északi Áramlat esetében fel sem merültek. A vezeték támogató tagállamok uniós hűsége kérdőjeleződött meg. Nagy nyomás nehezedett rájuk, hogy kilépjenek a projektből, amit Bulgária megszarolásával sikerült elérni. A látszólag (!) csatát veszített orosz fél váratlan fordulattal stratégiát váltott: feladta azt a törekvését, hogy a déli gázvezetékrendszer kiépítésével az európai fogyasztókig vigye a gázt, ellenben a török gázszállítási kapacitását bővíti. Egyúttal bejelentette, hogy 2019 után már nem szállítanak földgázt Európába Ukrajnán keresztül. Az EU-ban a szolgáltatóknak ezentúl maguknak kellene gondoskodniuk a földgázt a fogyasztókhoz eljuttató vezetékek megépítéséről. A magyar diplomácia azóta is elkeseredett erőfeszítéseket tesz valamilyen déli irányból történő földgázszállítás megvalósítására. Mivel erre az érintett államok önmagukban nem képesek, az unió támogatásának hiányában a vezetéképítés ügye eddig nem vezetett eredményre.

Van azonban egy „szövetségeseinket” minősítő/leleplező lényeges új fejlemény. Az EU Oroszország elleni szankcióinak meghosszabbítása előtt két nappal, június 18–20-án Szentpétervárott rendezett nemzetközi gazdasági fórumon a Gazprom vezérigazgatója szándéknyilatkozatot írt alá a német E.ON, a holland–brit Shell és az osztrák OMV energetikai cégek vezetőivel arról, hogy megépítik az Északi Áramlat

ikervezetékét. Hírek szerint a francia Engie is beszállna az üzletbe. Oroszország az újabb vezetéken is közvetlenül látná el földgázzal Németországot. Ez a tervezett vezeték megkétszerezné az északi vezeték kapacitását. Ez azonban nem oldja meg a kelet-közép-európai térség földgázellátási biztonságát, az orosz gáznak való kitettséget.

Viszont az érintett országok orosz gázfüggőségét sikerülne német gázfüggősséggé transzformálni. Ugyanakkor a déli vezetékek elmaradása miatt az érintett országok nem részesülnének a tranzitdíjból. Az új Északi Áramlat-projektben részt vevő Royal Dutch Shelllel a Gazprom globális, stratégiai megállapodást is kötött Szahalin szigeten közösen létesített, cseppfolyógáz-üzem kibővítésére.

Az EU vezetőinek politizálása mögött felismerhető az atlanti politikai stratégia is. Kétségtelen, hogy az Ukrajna gázellátását és rajta keresztül az Európába irányuló orosz gázszállításokat az elmúlt években Oroszország is politikai fegyverként használta. Az Egyesült Államok pedig, stratégiai céljainak megfelelően, Oroszországot tekinti a fő ellenfélnek, amelyen demonstrálhatja erejét. Erre eszköz az önmagában életképtelen Ukrajna destabilizálása, geopolitikai/energiastratégiai ütközőzónává változtatása. Sajnos azt kell tapasztalni, hogy az uniós politika egyre inkább nem a tagállamok, hanem az atlanti érdekek kiszolgálója. Alapvetően tehát arról lehet szó, hogy az amerikaiak el akarják lehetetleníteni Oroszország európai energiaexportját, tartósítani szeretnék, hogy Oroszország legfeljebb Ukrajnán keresztüli vezetéken exportálhasson földgázt Magyarország, Ausztria, Olaszország térségébe. Vagyis a gázfegyver továbbra is töltve maradjon.

Figyelembe kell venni az amerikai palagázkitermelés felfutásának a következményeit is.

A nemzetközi gázarat valószínűleg a cseppfolyósított földgáz költsége fogja felülről korlátozni. Mindezek ellenére Amerika biztonságpolitikai nyomással arra is rászoríthatja Európát, hogy preferálja a drágább cseppfolyósított földgázt az olcsóbb csővezetéki (jellemzően orosz eredetű) gázzal szemben.

A fentiek fényében az uniós energiapolitikában az energiahordozók beszerzésének diverzifikációja azt jelenti, hogy Németország ismét különmegállapodásban biztosítja saját ellátását. Az atlanti szabad kereskedelmi megállapodás támogatásával pedig egyengeti az USA geopolitikai stratégiáját, amelynek célja Oroszország gyengítése mellett a kelet-közép-európai országok energetikai függőségének konzerválása. Ennek fő eszköze a destabilizált ukrain helyzet tartósítása, amelyből elsősorban Amerika profitál. Ezt segíti elő a V4-ek együttműködésének – az ukrán válság kapcsán – megvalósított sikeres gyengítése is. Miközben ezeknek az országoknak kötelező az Oroszországgal szembeni szankciók alkalmazása, a németek és az amerikaiak nemcsak kereskednek, de gazdasági stratégiai megállapodásokat is kötnek Oroszországgal. Az uniós szolidaritás szótama ezek szerint nem más, mint az erősebb tagállamok – uniós köntösbe öltöztetett önérdekérvényesítése.

Ismételt cserbenhagyásunkban számunkra reménykeltő, hogy az oroszokkal kialakult energetikai együttműködés jótékonyan hat a gázellátásunkra is. Mindennek figyelembevételével kell értékelni és támogatni a kormány reális energiapolitikáját, amelynek a geopolitikai ütközőzónában a nemzeti érdek áll a középpontjában.

A szerző az Energiapolitika 2000 Társulat elnöke

